

Jednoznačné identifikátory

kurz

Elektronické informačné zdroje pre vedu - Publikačný poradca

Kristína Muráňová

Centrum vedecko-technických informácií SR

Investícia do Vašej budúcnosti

Táto prezentácia je šírená pod licenciou
[Creative Commons 4.0 Attribution](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Európska únia
Investícia do Vašej budúcnosti

**OPERAČNÝ PROGRAM
VÝSKUM A INOVÁCIE**

**MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

STRAŽNICA VEDĚCKO-TECHNICKÝCH INFORMACÍ SR

Ciele prednášky

- Čo sú jednoznačné identifikátory a načo slúžia
- Druhy identifikátorov
- DOI, ORCID
- Projekt CARDS:
- Martin Svoboda: <https://tarantula.ruk.cuni.cz/AKTUALITY-17251-version1-pavlickova.pdf>
- <https://www.techlib.cz/cs/84666-czech-academic-and-research-discovery-services-cards>
- <https://identifikatory.cz/cs/>

101001001110001101110100 0 1 0 1 1 01 1 1

- **Ako jednoznačne identifikovať autora?** menovci (často aj s totožnými iniciálami rodných mien), čínski vedci, mená zložené z viacerých prírmení, príbuzní...(Novák, Kováč, Luis Carlos López García, Jose Victor San Millan Benito, Li Xiao-Fu, Li Ameng, Li A. M., Li A-Meng)
 - Databázy často chybné pripisujú publikácie (alebo citácie) menovcom
-
- **Publikačný profil ženy** (zmena mena v súvislosti s vydajom, rozvodom...)
-
- **Výhoda pri citovaní** (nie je potrebné veľa údajov – vydavateľstvo, ročník, číslo časopisu, rok, miesto vydania na identifikáciu článkov, jednoznačná identifikácia diela podľa jedného identifikátora)

10100100110001101110 100 0 1 0 1 1 01 1 1

Z hľadiska použiteľnosti:

- **Lokálne:** použiteľné v užšom rozsahu, v konkrétnych definovaných podmienkach (signatúry, interné identifikátory bibliografických záznamov v databáze, ResearchID vo WoS...)
- **Globálne:** použiteľné v medzinárodnom rozsahu, globálna platnosť je udržiavaná organizáciou ISO (ISBN, ISSN, DOI...)

Z hľadiska štruktúry a obsahu:

- **Jednoduché:** vo svojom reťazci nenesú žiadnu obsahovú informáciu o objekte (ISSN, DOI...)
- **Komplexné:** okrem jednoznačnej identifikácie informačnej entity obsahujú aj doplňujúce informácie (ISBN...)

Identifikátory autoritných entít: ISNI – identifikácia fyzických osôb a korporácií (tvorcovia, vydavatelia, producenti, správcovia intelektuálneho obsahu...)

Identifikátory kreatívneho diela: ISWC (hudobné diela), ISAN (audiovizuálne diela), ISRC (zvukové a hudobné videozáznamy), ISTC (textové diela)

Identifikátory zhmotnených diel: ISBN (medzinárodné štandardné číslo knihy), ISMN (tlačené hudobné dielo), ISSN (medzinárodné štandardné číslo seriálových publikácií), DOI (medzinárodný identifikátor digitálneho objektu)

10100100110001101110 100 0 1 0 1 1 01 1 1

Trvalý identifikátor

- Identifikátor je asociácia medzi reťazcom a informačným zdrojom, pričom táto asociácia je manifestovaná záznamom, ktorý spája identifikátor so súborom identifikačných charakteristík zdroja ([IFLA, 2017](#)).
- Používa na jednoznačné pomenovanie objektu (online alebo off-line), napríklad: URL, sériové čísla a osobné mená.
- Trvalé identifikátory sú upravované medzinárodnými normami Medzinárodnej organizácie pre normalizáciu ISO (International Organization for Standardization).

Prečo potrebujeme trvalé identifikátory?

- Digitálne objekty: požiadavka dlhodobej dostupnosti prostredníctvom odkazu
- Životný cyklus informácií
- Aktualizácie URL
- Trvalosť

Pravidlá pre identifikačné systémy trvalých identifikátorov

- Identifikátor sa prideluje digitálnemu objektu, nie jeho umiestneniu
- Systémy sú udržiavané a rozvíjané správcami

Funkcie

- Identifikácia (jednoznačné označenie objektu)
- On-line prístup k digitálnemu objektu
- Medzinárodná platnosť

10100100110001101110100 0 1 0 1 1 1 01 1 1

Trvalé (perzistentné) identifikátory digitálnych informačných entít

- Určené na jednoznačnú identifikáciu digitálnych informačných objektov v globálnom sieťovom prostredí
- **SICI** (Serial Item and Contribution Identifier, doplnok ISSN), ktorý identifikuje zväzky, časti a články v časopisoch, **PII** (Publisher Item Identifier), **URN** (Uniform Resource Name), **URI** (Uniform Resource Identifier), **URL – PURL** (Persistent Uniform Resource Locator, Persistent URL), **HDL** (Handle).
- Momentálne najvýznamnejším identifikačným systémom informačných zdrojov vo svete vedeckej komunikácie je **DOI** (Digital Object Identifier, uvedený v roku 2000)

DIGITAL OBJECT IDENTIFIER (DOI)

- komerčný globálny systém zameraný na štandardnú, jednoznačnú a trvalú identifikáciu diel vedeckej literatúry v digitálnom formáte
- jednoznačne identifikuje digitálny objekt v globálnej sieti internetu, má možnosti **širokej aplikovateľnosti a flexibility**
- DOI pridelujú registračné agentúry (aktuálne 10) **CrossRef, DataCite, ISTIC, JaLC, KISTI, mEDRA...** Každý dokument má vytvorenú Response Page (stránka s odpoveďou), ktorá sa používateľovi zobrazí po zadaní DOI, stanovená štruktúra zápisu musí obsahovať prinajmenšom úplné bibliografické údaje, vrátane DOI

Technická infraštruktúra

- The Handle System (Handle System®), identifikácia, trvalosť prelinkovania, dostupnosť obsahu
- The DOI System, <http://www.doi.org/>
- DOI resolver, <https://dx.doi.org/>

https://www.doi.org/doi_handbook/3_Resolution.html#3.5.1

Špecifiká DOI

- DOI identifikuje objekt **natrvalo**, aj keď objekt zmení svoje umiestnenie, svojho vlastníka alebo iné charakteristiky
- DOI - presmerovanie pomocou systému Handle
- DOI identifikuje: **Obsah** – abstrakt práce alebo jednotlivých verzií, o.i. súbory/zariadenie, DVD
Súvisiace objekty – (o.i. dohody, účastníci zmlúv o výmene obsahu, zúčastnené strany)
- **V prípade viacnásobného umiestnenia daného objektu na webe:** presne analyzuje a s istotou rozhodne, že tieto objekty sú skutočne rovnaké. Napríklad: ten istý materiál, ktorý sa nachádza v archíve/ na stránke vlastníka a zároveň v otvorenom archíve tretej strany.

Súčasti DOI

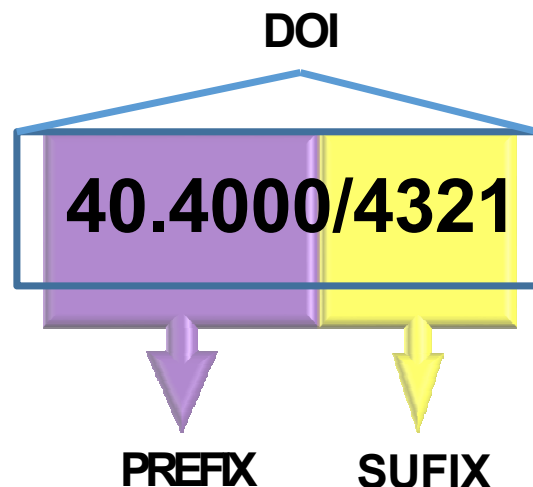
- Metadáta/popisné údaje objektu (popis identifikovaného objektu, autor/majiteľ objektu, typ objektu: abstrakt, fyzický, digitálny objekt, prezentovaná forma: audio, video atď., typ aplikácie: prelinkovanie na článok atď., typ vzťahov medzi objektami)
- Identifikátor DOI môže obsahovať aj informácie o: kontaktoch, e mailových adresách, vlastníckych a autorských právach a pod.

101001001110001101110100 0 1 0 1 1 1 01 1 1

Štruktúra DOI

Prefix - vydavateľ, registrujúci

Suffix - unikátny identifikátor

Reťazec DOI: <http://doi.org/40.0000/123456789>

Rozlíšenie trvalého identifikátora / **priradený prefix** / zdroj

Skrátenie reťazca <http://shortdoi.org/>

10100100110001101110100 0 1 0 1 1 1 01 1 1

Čo môže DOI identifikovať

- časopisy, jednotlivé články
- knihy, kapitoly kníh a referenčné práce
- zborníky z konferencií (celok, príspevky)
- dizertácie
- datasety/databázy
- správy/pracovné materiály
- štandardy/normy
- preprinty
- oponentské posudky, prehľadové správy
- hudobné diela, alebo len časti hudobných diel, filmové a TV diela
- digitalizované aj nedigitalizované audio, video
- doplnky: texty, obrázky, tabuľky
- granty

Výhody systému DOI

- Stálosť (trvácnosť): DOI vždy prelinkuje na objekt, ktorý identifikuje, aj keď je objekt premiestnený, aktualizovaný alebo upravený
- Jednoznačná identifikácia objektov, obsahu a autorov
- Interoperabilita s ostatnými údajmi z iných zdrojov, inými identifikátormi
- Možnosť rozšírenia pridaním nových funkcií a služieb prostredníctvom správy skupín DOI
- Jednotná správa údajov pre rôzne výstupné formáty (nezávislosť od platformy)
- Správa tried aplikácií a služieb
- Dynamická aktualizácia metadát, aplikácií a služieb (metadáta môžu byť pridané alebo aktualizované priebežne, aby aj naďalej opísali identifikovaný objekt)

Služba pridel'ovania DOI CVTI SR všetkým typom digitálnych objektov v rámci celej SR (nadinštitucionálne):

Info kontakt: simona.hudecova@cvtisr.sk

<http://www.cvtisr.sk>, <http://eiz.cvtisr.sk/doi/>

10100100110001101110100 0 1 0 1 1 01 1 1

ORCID (Open Research and Contributor ID)

- Neziskové združenie členských organizácií, výskumných inštitúcií, donorov, vydavateľov a iných subjektov z prostredia vedeckého výskumu
- Register vedcov a prispievateľov vedeckého obsahu založený na identifikátore rovnakého mena ORCID
- Do rozhrania sú integrované aj identifikátory vedcov/autorov z databáz Web of Science (Publons - ResearcherID) a SCOPUS (AuthorID)
- Participácia:
 1. korporátne členstvo (s členským poplatkom, inštalácie na úrovni korporátnych informačných systémov)
 2. individuálna registrácia používateľa (bezplatne, vrátane integrácie informácií z iných systémov)

10100100110001101110100 0 1 0 1 1 01 1 1

Štruktúra ORCID a vlastnosti

- Tvar 16 miestneho numerického reťazca **0000-0001-9164-6933**
- Štandardný zápis v súlade s používanou konvenciou: **<http://orcid.org/0000-0001-9164-6933>**
- Identifikátor je nezávislý, globálny, jedinečný nástroj na zvýšenie vlastnej viditeľnosti v sieti, získanie širšieho vplyvu, ako aj nástrojom prezentujúcim výsledky práce
- Možnosť priamej komunikácie s prostredím vybraných bibliometrických databáz (WoS, SCOPUS, Medline...) a zdieľania dát z ich prostredia
- Možnosť importu dát v podporovanom formáte do vlastného profilu

Poskytuje dve základné funkcie:

- **funkcia registra jedinečných identifikátorov** – možnosť samostatne spravovať vlastné záznamy
- **funkcia API** (Application Programming Interface) - podporuje systém komunikácie a overovania, vygenerovaný kód - stiahnutie otvorenou licenciou (open source license), bezplatné posielanie verejných dát vo forme súborov podliehajúcich licencií CCO (Public Domain).

10100100110001101110100 0 1 0 1 1 01 1 1

Výhody systému ORCID

- Zvýšenie viditeľnosti v digitálnej sieti
- Pozitívny posun v oblasti metrík (citovanosť...)
- Rozšírenie možnosti spolupráce
- Transparentnosť aktivít a ich výsledkov
- Aktívny manažment aktivít a ich výsledkov (projekty, publikácie...)
- Globálny charakter a udržateľnosť

10100100110001101110100 0 1 0 1 1 01 1 1

Použité zdroje a zaujímavé linky pre ďalšie štúdium

- https://www.doi.org/doi_handbook/1_Introduction.html
- IFLA., 2017. *Best Practice for National Bibliographic Agencies in Digital Age* [online]. Last update: 5 December 2017 [cit.2019-10-29]. Dostupné na: <https://www.ifla.org/best-practice-for-national-bibliographic-agencies-in-a-digital-age/node/8789>
- Jedličková, Ľ., 2019. Medzinárodné štandardné identifikátory a systémy trvalej identifikácie informačných entít: Krátky úvod. In: *ITlib*, roč. 22, č. 1, s. 38-40. ISSN 1336-0779
- Jedličková, Ľ., 2019. Medzinárodné štandardné identifikátory a systémy trvalej identifikácie informačných entít: Krátky úvod. In: *ITlib*, roč. 23, č. 2, s. 30-32. ISSN 1336-0779
- DOBBERSTEINOVÁ, J., S. HUDECOVÁ, Z. STOŽICKÁ, 2018. *Spríevodca svetom vedeckého publikovania. Učebný text pre kurz Publikačný poradca*. Bratislava: CVTI SR, 2018. ISBN 9788089965175
- HUDECOVÁ, S., 2019. *CVTI SR a poskytovanie služby pridelenia identifikátora DOI* [online]. Bratislava: CVTI SR, ©2019 [cit. 2019-10-30]. Dostupné na: https://openaccess.cvtisr.sk/wp-content/uploads/2019/09/DOI_WEBINAR_SH_2019.pdf

10100100110001101110100 0 1 0 1 1 01 1 1

ĎAKUJEM ZA POZORNOST